

ZAKAJ KRATKI STIKI?

Pred nedavnim smo prelistavali publikacijo, ki poroča o članstvu in delovanju tukajšnjega Slovenskega raziskovalnega inštituta, pa smo našli med člani povečini le pripadnike enega političnega tabora oziroma svetovnega nazora. Isto se dogaja drugje pri kulturnih, a prav tako tudi pri gospodarskih in drugih pobudah. Tu niti ne mislimo samo na politične ali nazorske tabore. To se dogaja namreč tudi v vsakdanjem življenju, na najrazličnejših področjih, ki nimajo nič opraviti s politiko ali svetovnim nazorom.

Gre za čuden pojav kratkih stikov. Zakaj Slovenci tu in seveda povsod drugje v okviru naše manjšine nismo bolj povezani med seboj mimo političnih in nazorskih okvirov? Saj vendar živimo drug ob drugem, se srečavamo pri delu in na cesti, se morda celo pozdravljamo in pogovarjamo. Kadar kdo umre, gremo na pogreb. Toda to je tudi vse. Vse ostane na površini, formalno. Med nami ni pristrčnosti, ni dobrohotnosti, ni prijateljstva. To pa se kaže predvsem v tem, da si med seboj ne pomagamo. Lahko bi se celo reklo, da smo prej pripravljeni napraviti uslugo tujcu kakor domačinu, sonarodnjaku. In skoraj da se je tudi že zakoreninilo prepričanje, da bo naš človek v potrebi prej dobil pomoč pri sodržavljanu drugega jezika kakor pri Slovencu. Mnogokrat smo že slišali tako mnenje. Morda je pretirano. Vendar je žalostno, da se je sploh moglo poroditi.

V gospodarskem življenju se vsekakor kažejo pojavi, ki bolj potrjujejo kakor zanikajo, da prihaja do takih kratkih stikov med nami. Skoro vsi že imamo izkušnje, da slovenski človek pri nas prej obvesti tujca kakor domačina oziroma sonarodnjaka, kadar daje v najem stanovanje, kadar ga prodaja ali kadar ima na prodaj stavbišče. Vemo za mnoge primere, da so slovenski ljudje, ki bi si bili radi kupili staro kmečko hišo ali stavbišče v kaki naši vasi, tedne, mesece in leta romali po naših vaseh in spraševali ljudi, kdo bi imel kaj na prodaj, ker bi si bili radi sezidali dom med domačini. A vsi so jim vedno in dosledno odgovarjali, da ni nič ali da ne prodajo. Lepega dne pa tisti, ki išče zase stavbišče, zve, da je nekdo, s katerim je že večkrat govoril in ki je vedno zanikal, da ima kaj na prodaj, prodal hišo ali stavbišče človeku druge narodnosti in niti ne resnično potrebnemu, ampak kakemu obogatelemu trgovcu, advokatu ali zdravniku iz Trsta, ki bi si rad zgradil ali uredil »drugo hušo« na Krasu. Isto velja pri raznih popravilih. Marsikateri naš obrtnik bo prej ustregel tujemu človeku kakor domačemu. Ta naj čaka. V marsikateri naši gostilni imamo neprijetni vtis, da

dalje na 2. strani ■

MLADI IRSKI JETNIKI - žrtve okrutnega šovinizma

Vsa absurdnost in brutalnost današnje razdelitve Evrope v dva ostro omejena ideološka tabora sta se spet pokazali te dni, ko je v ječah na Severnem Irskem umrlo zaradi lakotne stavke še nekaj zaprtih irskih gverilcev. V sredo so obveščevalna sredstva naznanila smrt od lakotne stavke 30-letnega pripadnika IRE (Irske republikanske vojske) Josepha McDonnela. To je peta smrtna žrtev prostovoljnega stradanja v podprtje zahteve, naj bi britanske oblasti ravnale z zaprtimi bojevniki IRE kot s političnimi jetniki. Zdaj jih namreč obravnavajo kot navadne kriminalce teroriste. V tem se britanske oblasti negativno ločijo celo od nacističnih in fašističnih oblasti, ki so priznavale političnim obsojencem svojstvo političnih jetnikov, čeprav bolj v obremenilnem kot v olajševalnem smislu. Vendar so npr. politični jetniki v nemških koncentracijskih taboriščih s ponosom nosili svoje rdeče trikotnike na prsih kot znak, da so v taborišču zaradi političnih vzrokov, kot bojevniki za svobodo, medtem ko so označevali kriminalce zeleni trikotniki.

V našem listu smo že večkrat opozorili na zastarelost britanskega in z njim vred tudi ameriškega sodstva, ki se je izoblikovalo pod njegovim vplivom. S tem nočemo reči, da ravnajo v britanskih in ameriških ječah z jetniki okrutneje kot drugod, toda trdovratno se držijo raznih zastarelih, celo

srednjeveških kazenskopravnih pojmovanj, ki nikakor ne gredo več v sklad z modernim pojmovanjem hudodelstva. V obeh državah je npr. nekdo lahko obsojen na do smrtne ječe ali celo na smrt za nekaj, za kar bi drugod, npr. v Italiji, dobil samo par let ječe, kot za uboj iz ljubosumnosti ali za uboj v spopadu s policijo pri cestnih demonstracijah. Znano je npr. tudi, da je bil bankir Sindona obsojen v Združenih državah kar na 24 let ječe za bankrot, za kate-rega bi bil obsojen v Italiji kvečjemu na kakih pet let ječe, ker ni s tem ogrozil nobenega človeškega življenja. S tem seveda ne mislimo zmanjševati Sindonovih krivd, toda moderno pravosodje vendarle ne bi smelo pojmovati denarja oziroma premoženja za enako ali še večjo dobro in dragocenost kot človeško življenje.

Ce bi v Sovjetski zvezi ali v kaki drugi komunistični in totalitarni državi dopustili, da bi že pet jetnikov umrlo zaradi lakotne stavke iz protesta proti krivičnemu ravnanju v ječah, kot se je to zgodilo v Ulstru, bi ves zahodni tabor na veliko pisal o tem in upravičeno grajal trdosrčno in zaostalo ravnanje tistih oblasti. Toda ko se isto dogaja na tleh Velike Britanije, se zahodno časopisje z drugimi viri obveščanja vred v splošnem omejuje na to, da javi novico s kakšno podrobnostjo o pogrebu in po-

dalje na 2 strani ■

Seja deželnega sveta Slovenske skupnosti

Pred dnevi se je sestal na Plešivem deželni svet Slovenske skupnosti, ki je poleg občnega zbora najvišji organ stranke. Sedjo je vodil predsednik dr. Andrej Bratuž, ki je v krajšem govoru podal prerez delovanja stranke od zadnjega deželnega kongresa do danes; ob zaključku se je spomnil preminulih članov v tem obdobju. Sledilo je poročilo deželnega tajnika in svetovalca dr. Draga Štoke, ki se je zaustavil predvsem ob treh vprašanjih, in sicer ob razpravi v deželnem svetu o globalni zaščiti Slovencev v Italiji, ob šolskih okrajih in delovanju oz. nastopih SSK v deželni zbornici. Večji del svojega poročila je namenil prav vprašanju globalne zaščite in osvetlil potek razprave v deželnem svetu ter prizadevanja slovenske stranke, da bi prišlo čimprej do odobritve ustrezne-

ga zakona; poudaril je predvsem nenadomestljivo vlogo in prisotnost SSK pri razpravi in raznih pobudah glede tega zelo važnega vprašanja za celotno narodno skupnost v naši deželi. Poleg omenjenih vprašanjih se je deželni tajnik zaustavil še ob organizaciji v stranki in stikih z ostalimi strankami in važnejših dogodkih v obdobju od deželnega kongresa.

O delovanju stranke na Tržaškem in Goriškem sta podala poročilo pokrajinska tajnika dr. Zorko Harej in Marjan Terpin. Sledila je obširna in poglobljena razprava, v katero so posegli vsi prisotni. Debata je bila razgibana in živahna, saj so se je člani deželnega sveta udeležili s pomembnimi posegi o raznovrstnih vprašanjih: o notranjih odnosih, o statutarnih

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 12. julija, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojnu; 11.00 Mladinski oder: »Poslednji Mohikanec«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji — Klasično, a ne preresno; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasbeni sporedi in prenosi z naših kulturnih prireditev — Izbori iz tedenskih oddaj in iz arhiva; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 13. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Doro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o... — Literarni vložek — Glasbene spremljave — Iz arhiva; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Reportaže iz naših krajev; — Iz večernih oddaj; — Kratak skeč; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.30 Otroški kotichek; 14.50 Danes bomo izbrali; 15.30 Roman v nadaljevanjih — Joseph Sheridan Le Fanu: »Stric Silas«; 16.00 Z besedo in glasbo po Tunisu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Za ljubitelje oprene glasbe; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 14. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Literarni vložek; — Iz arhiva; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Reportaže iz naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Motivi z malega zaslona; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Portreti; 16.00 Glasbeni avtomat; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.45 »Klavrne ljubezni«, igra v treh dejanjih; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 15. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Literarni vložek; — Glasbene spremljave; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Reportaže iz naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 V gosteh imamo Aretho Franklin; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«; 16.00 Orkester RTV Ljubljana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski album — Letošnja revija »Primorska poje«; 18.25 Roža mogota; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 16. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Literarni vložek; — Glasbene spremljave; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Reportaže iz naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Skladatelj-dirigent; 14.30 Otroški kotichek; 15.30 Portreti (naših igralcev); 16.00 Glasba v razvedrilo; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Sklarbe za zbor... in orkester; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 17. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Literarni vložek; — Glasbene spremljave — Iz arhiva; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Reportaže iz naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Folklorni odmevi; 14.30 Otroški kotichek; 14.50 Danes smo izbrali; 15.30 Roman v nadaljevanjih — V. J. Križanovska: »Nemeza«; 16.00 Zvočna kulisa; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Umetna glasba raznih narodov; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 18. julija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Danes bomo govorili o...; — Literarni vložek; — Glasbene spremljave; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Kulturne aktualnosti doma in v svetu; — Reportaže iz naših krajev — Iz večernih oddaj — Kratak skeč; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Sobotno srečanje; 14.30 Otroški kotichek; 16.00 Portreti; 16.15 Zimzelene melodije; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Poslušali baste — Letošnja revija »Primorska poje«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Mladi irski jetniki...

■ nadaljevanje s 1. strani

dobnem, a ne da bi obsodilo trdosrčnost, ki je pripravila mlade ljudi, da so se spuстили v protest, ki se je končal s smrtjo. Nasprotno, bolj ali manj odkrito se pripisuje krivda za to žrtvam samim, češ zakaj pa stradajo do smrti! Njihov protest z lakoto proti temu, da jih ne priznajo za politične jetnike, označujejo — zelo hinavsko — celo za samomor in ga obsojajo. Zelo je obžalovati — in katoličani bi se morali tega sramovati — da se spuščajo v tako označevanje trpljenja in žrtve mladih jetnikov celo razne katoliške osebnosti in organizacije; morda se ne zavedajo, da je tako stališče zelo oportunistično in nevredno tistih, ki v teoriji priznavajo smiselnost krščanskega mučeništva nekdanjih in morda tudi sedanjih časov. Ali ni bilo istotako »nesmiselnosti« in »samomorilsko«, da so se dali nekdanji kristjani obsoditi na smrt in obglaviti, sežgati ali raztrgati od levov zaradi vztrajanja pri nekem svojem načelu oziroma prepričanju (veri), namesto da bi bili rešili svo-

je življenje s tem, da bi bili potrosili malo kadila na ogenj pred cesarjevim kipom?

V taki graji in kritiki tistih, ki žrtvujejo svoje življenje za pravico ali za tisto, kar smatrajo za pravico in za svoj ideal, se skriva kapitulacija pred nasilno oblastjo. Pred tisto oblastjo, ki je imela in ima vso možnost, da bi priznala idealni, t.j. politični značaj boja mladih Ircev za svobodo in jim končno priznala svojstvo političnih jetnikov, kar je bore malo — naravnost nepomembna malenkost s stališča imperialnega kolosa, kot je Velika Britanija. Trdovratno vztrajanje pri poniževanju političnih jetnikov s tem, da se jih uvršča med kriminalce, je tisto, ki ubija, ne pa volja mladih Ircev, da dokažejo z lakotno stavko zvestobo svojemu idealu svobode.

Nekateri pripisujejo danes, vsaj v zasebnih diskusijah, krivdo za tako trdovratnost predsednici britanske vlade Thatscherjevi kot predstavnici konservativnega mišljenja, a pozabljajo, da so se postavljale na isto trdovratno in reakcionarno stališče tudi prejšnje laburistične vlade. Nacionalni šovinizem in egoizem ter protiirsko in protikatoliško razpoloženje sta, kot kaže, enako zakoreninjena tako v laburističnih kot v konservativnih krogih in v tem pogledu med njima ni razlike. Obema je merilo samo ohranitev britanske oblasti nad tistimi, ki se je hočejo otestiti, torej imperializem in sla po vladanju.

—o—

Seja deželnega sveta SSK

■ nadaljevanje s 1. strani

in organizacijskih vprašanjih, stikih z raznimi organizacijami in strankami, o vprašanjih socialnega skrbstva, gospodarstva, mladine, šolstva. Iznešeni so bili tudi razni predlogi za bodoče delovanje in bodoče programe. Člani deželnega sveta SSK so ob zaključkih poverili komisiji za šolska vprašanja nalogo, da poglobi razpravo v zvezi s pristojnostmi šolskih okrajev; izrazili so zadovoljstvo, da sta se Italija in Jugoslavija dogovorili za podelitev odličij OF, obenem pa začudenje, ker so bili izključeni ljudje, ki so se borili že ob izbruhu svetovne vojne. Ob

Zakaj kratki stiki?

■ nadaljevanje s 1. strani

hite prej postreči tujcu kakor domačinu in da je tujec postrežen bolj prijazno kakor Slovenec.

Kaj je vzrok takim pojavom? Pomanjkanje zavesti o naši narodnostni povezanosti? Spekulacija, češ tujcu lahko več računam kakor domačinu, zato rajši prodam njemu? Zelja, da bi se prikupili tujcu in si ga pridobili za stalnega odjemavca in gosta, medtem ko se bo »naš človek« itak vedno vračal? Ali bogve kako privzgojeno hlapčevstvo?

Ne vemo. Gotovo pa je, da so takim pojavom vzrok kratki stiki med nami, premalo čuta vzajemnosti med pripadniki naše manjšine, odtujenost, ki oddaljuje človeka od človeka in razjeda vse naše narodno telo. Morali bi ostrgati torjo med nami, si bolj zauvati in se tudi imeti rajši med seboj. Tudi če se ločujemo po nazorih in političnih prepričanjih, smo vendar vsi pripadniki enega naroda in ta narod, naš narod, se bo lahko držal na tej zemlji samo, dokler bomo kljub vsem razlikam trdno povezani med seboj in bomo pomagali drug drugemu, kadar je treba.

Seja šolske komisije Slovenske skupnosti

V preteklih dneh se je sestala šolska komisija Slovenske skupnosti in obravnavala aktualna vprašanja v zvezi s šolstvom, kot so šolski okraj, obstoj nekaterih osnovnih šol in njihovo številčno stanje na osnovni zadnjih statističnih podatkov.

Komisija je zlasti poglobila razpravo v zvezi s pristojnostmi šolskih okrajev in s tem povezanim vprašanjem ustanovitve takšnih organov za obstoječe slovenske šole na Tržaškem in Goriškem. S tem v zvezi je preučila najprimernejše načine in stopke za čim prejšnjo rešitev tega problema.

Komisija se je nadalje seznanila z najnovejšimi statističnimi podatki o vpisu v slovenske osnovne šole za prihodnje šolsko leto. Iz omenjenih podatkov namreč izhaja, da število vpisov pada in da so izgledi za prihodnja leta zelo zaskrbljujoči. Potrebno bo zato ugotoviti stvarne vzroke za takšno stanje, od padanja rojstev pa do asimilacijskih vplivov. Zaradi izredne resnosti pojava je komisija sklenila, da se bo k problemu povrnila, ga poglobila z vseh vidikov in z njim seznanila prizadete manjšinske politične in druge dejavnike, ki jim je pri srcu skrb za obstoj in rast slovenske šole v zamejstvu.

UPOKOJENCI - ne se vdajati brezdelnosti

Z upokojitvijo se začne za večino upokojencev, zlasti za moške, čudno obdobje, v katerem se skoro ne znajdejo. Ženske imajo vedno dovolj dela z gospodinjstvom in z družino, tudi če so otroci že davno odrasli in imajo zdaj že sami družine. Babica je povsod nujno potrebna kot prva in zastojna pomoč, kot svetovalka in tolažnica, kot otroška negovalka in pogosto tudi kot kuharica namesto kake hčere, ki je v službi. Babice se pri tem kar pomladijo, saj imajo venomer opraviti z mladostjo. Pozabijo šteti svoja leta. Drugače pa je z moškimi. Ti se brez dela, ki so ga opravljali cela desetletja, ne vedo kam dati. Hodijo na dolge sprehode, posedevajo na kaki klopi v bližnjem parku, se pogovarjajo z drugimi upokojenci, igrajo karte in podobno, a vse to samo za ubijanje časa, ne ba bi jih v resnici zanimalo in zabavalo. Tisti, ki imajo veselje z vnuki, so na boljšem, ker jim lahko posvetijo veliko ur svojega časa in otroci so jim hvaležni za to. Toda če jih družba otrok ne privlači ali če niti nimajo vnukov, jim odpade tudi to kratkočasje. Nekateri in morda celo večina se počutijo v takem brezdolju prav nezadovoljni in celo nesrečni. To pa vpliva tudi na njihovo zdravje.

Ker gredo moški v pokoj z dopolnjenim 60. letom, ko se še ne počutijo resnično stari, nastopi s tem zanje res čuden čas. Radi bi nekaj delali, a dela zanje dejansko ni. Razna majhna opravila v hiši ali na vrtu, če ga imajo, niso nikakor pravo delo. Ne dajo jim pravega zadoščanja. To vedo zdaj tudi razne socialne službe in predvsem zdravniki. Ti so se začeli zadnja leta v večji meri ukvarjati z vprašanjem upokojencev. Spoznali so, da se človek, ki je postavljen na stranski tir, počuti slabo, ker ga gnjavi zavest, da je odveč, da ni koristen družbi, da ga je ta na nek način izločila iz sebe. Razna krajša potovanja in izleti temu občutju ne morejo odpomoči in ga pregnati.

Nekateri svetujejo, naj bi upokojenci študirali. Bolj izobraženim priporočajo ce-

lo vpis na univerzo, tudi če ostanejo samo izredni slušatelji. Ta nasvet sicer nekateri poslušajo in se z veseljem živijo v življenje na univerzi in v študij. Vendar je to možno le tistim, ki imajo zaključeno srednješolsko izobrazbo. Nekaterim se s tem izpolni mladostna želja, da bi študirali, pa takrat tega niso mogli, ker ni bilo denarja in so morali v službo. Toda večina upokojencev si študija ne more privoščiti. Tem bi bilo treba priti na pomoč z novimi idejami.

Vsekakor bi jih bilo treba čimprej po upokojitvi vključiti v kako novo dejavnost. Ena izmed teh bi lahko bila varstvo in snajenje narave in okolja, ne v pomenu kakih cestnih pometačev, saj za to obstoja poklicna smetarska služba, ampak v pomenu nekakih varuhov narave in okolja, iz ljubezni do narave. S posebnim trakom na rokavu, ki bi označeval njihovo funkcijo, bi lahko pazili na javno snago, čistili iz parkov in

z javnih trat, posebno tam, kjer se igrajo otroci, odpadke, papir, prazne konzervne škatle in steklenice, črepinje in drugo, ter jih vozili na javna smetišča ali na posebna sprejemališča za take odpadke, ki imajo največkrat še svojo materialno vrednost. Za to bi dobivali od občine določeno mesečno plačo. Njihov delovni čas ne bi smel biti fiksen, ampak bi si ga sami izbirali. Njihovo delo bi moralo biti državljansko visoko ovrednoteno in cenjeno, saj na daljši rok bo možno edino na tak način rešiti problem, kako držati okolje v mestih in vaseh snažno. Taka dejavnost bi dajala upokojencem tudi priložnost za zdravo telesno gibanje in bivanje na čistem zraku. Mogoče bi se zdelo nekaterim tako telesno delo nekoliko poniževalno, toda vodstva javnih uprav in zdravniki bi jim morali razložiti, kako je v resnici tako delo etično visoko vredno, več kakor vse lepo govorjenje o ekoloških problemih. Župani bi morali večkrat take ljudi tudi javno pohvaliti in jih odlikovati za njihovo zaslužno delo. Brez tega se bomo vsi prej ali slej počutili skrajno nesrečni v onesnaženem, nezdravem okolju.

20-letnica Koroške dijaške zveze

V soboto, 4. julija, je bila v gostilni Šoštar v Globasnici na Koroškem slovenska proslava 20-letnice ustanovitve Koroške dijaške zveze. Ta mladinska organizacija, ki tesno sodeluje z Narodnim svetom koroških Slovencev in že od ustanovitve goji stike z mladinskimi organizacijami Slovencev v Furlaniji-Julijski krajini, je k sodelovanju pri proslavi povabila tudi Mladinsko sekcijo Slovenske skupnosti.

Mladinska sekcija se je dogovorila s Tržaškim mešanim zborom, ki ga vodi Tomaž Simčič, da ta mladinska pevska skupina, ki šteje okoli 45 članic in članov, nastopi na proslavi.

Tako se je v soboto odpravil na Koroško avtobus mladih Tržačanov. V Celovcu so si ogledali prostore Koroške dijaške zveze, nato pa so se podali k vojvodskemu stolu na Gosposvetskem polju in v

cerkev Gospe Svete. Ob spomenikih zgodnje slovenske zgodovine so udeleženci poslušali kratke prikaze o koroški zgodovini in sedanjem političnem in družbenem položaju. Zadonela je tudi slovenska pesem.

V Globasnici se je prireditve začela z nagovorom sedanjega predsednika Koroške dijaške zveze Sigija Kolterja. Nato je povedal nekaj misli predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Matevž Grilc, ki je bil med soustanovitelji mladinske organizacije. Poudaril je, kako je mnogo nekdanjih članov danes na odgovornih mestih med koroškimi Slovenci. V imenu mladinske sekcije Slovenske skupnosti je prisotne pozdravil in jim čestital ob oblet-

Sekcija SSK iz dolinske občine priredi v nedeljo, 19. julija, enodnevni izlet z obiskom Gonarsa, Ville Manin in planote Gran Cansiglio z možnostjo povratka skozi Longarone in Vajont.

Vpisovanje do 13. julija na tel. 228481 in pri drugih odbornikih sekcije.

V Bardu odprli etnografski muzej

Preteklo nedeljo so v Bardu v Terski dolini odprli muzejsko zbirko, v kateri so hranjeni številni predmeti, slike, dokumenti, ki pričajo, o delu, zgodovini in kulturi naših ljudi v tem delu Beneške Slovenije. Muzej ni na novo postavljen, saj je bil odprt že leta 1973, vendar je potres tri leta zatem podrli stavbo, v kateri je bilo shranjeno vse to bogastvo. Malo kasneje in po velikem prizadevanju domačina ter znanega kulturnega delavca Viljema Černa ter nekaterih drugih sodelavcev je bila Goriškemu muzeju v Kromberku izražena želja, da bi zbirko obnovili in dopolnili; to važno nalogo je prevzel kustos Goriškega muzeja prof. Naško Križnar, ki je celotno zbirko uredil in tudi razširil. Ta je nameščena v nekdanji mlekarini in je bilo zato potrebno njeno notranjost prilagoditi novemu namenu; na pročelju dvoje-

zični napis opozarja, da je v stavbi muzej, oz. zbirka, kjer se hranijo razni predmeti, predvsem oni, ki so jih v preteklosti uporabljali za gospodinska dela in kuhinjsko opremo, pa tudi za delo na polju. Nadalje so tu shranjeni številni dokumenti, zgodovinska pričevanja, skice, zemljevidi, fotografije in drugo gradivo; posebno bogata so pričevanja o potresu, ki je v tej občini in ostalih bližnjih krajih povzročil veliko škodo, fotografije tudi prikazujejo obnovitveno dejavnost v kasnejšem obdobju. Veliko je torej gradiva v tej zbirki, ki je prva take vrste v Beneški Sloveniji in ki prikazuje, kako je naš človek v teh krajih delal, živel in garal v preteklosti in tudi danes, skratka gre za veren prikaz življenja domačinov in njihove volje, da se ohranita bogastvo in prava podoba Terske doline.

nici Ivo Jevnikar. V kratkem govoru je omenil tudi sedanje stanje prizadevanj za globalno zaščito in pa potrebo tesnega sodelovanja mladih pripadnikov slovenskega naroda, ki jih meje ne smejo ločevati. V imenu skupine Beograjčanov, ki so sodelovali pri prireditvi, je spregovoril Peter Damjanovič.

Kulturni spored je obsegal lutkovno predstavo Trdoglavček v izvedbi odseka KDZ »Lutke Mladje«, nastop Tržaškega mešanega zbora pod vodstvom Tomaža Simčiča in folklorno predstavo mladinske skupine iz Novega Beograda. Tržaški pevci in pevke so zapeli vrsto slovenskih in tujih

Pevski koncert v Mavhinjah

V petek, 3. julija, sta pevska zbor Fan-tje izpod Grmade in Dekliški zbor Devin priredila v Mavhinjah v dvorani gostilne Urdih pevski večer. Zbora sta pripravila ta večer, da bi tako s samostojnim koncertom zaključila letošnje delovanje, ki je gotovo bilo bogato in pestro. Ne samo, da sta oba zbora nastopala na običajnih pevskih prireditvah, kot so revija cerkvenih pevskih zborov, Cecilijanka in Primorska poje. Pevci in pevke iz Devina in okolice so bili v letošnjem letu tudi večkrat gostje na drugih kulturnih prireditvah tako na Tržaškem kot tudi na Goriškem. Z veseljem pa so se odzvali vabilu krožka OZN postojnske gimnazije in v letošnjem maju vabilu milanskih rojakov, kjer so imeli, po sodelovanju pri sv. maši, pevski koncert. Poleg tega so člani obeh zborov organizirali v Devinu koncert Sovodenjskega neta in devinskih deklet, v Štivanu božični koncert, v Jamljah Prešernovo proslavo in sedaj, prejšnji petek, v Mavhinjah samostojni koncert.

Tudi iz tega splošnega orisa je očitno, da je bila letošnja dejavnost nedvomno bogata. Gotovo pa bi oba zbora lahko še veliko več naredila, če bi v Devinu razpolagali s primernimi kulturnimi prostori, v katerih bi lahko prirejali prireditve in druge kulturne dejavnosti. Javnost se gotovo še spominja, da smo se v Devinu potegovali za staro devinsko šolo, ki sta jo dežela in devinsko-nabrežinska občinska uprava namenili mednarodnemu študijskemu centru in sta tako snedli svoje obljube izrečene Devinanom in tistim, ki so v Devinu aktivni v raznih društvih, organizacijah in pevskih zborih. Zanimivo je, da so tudi povedali, da je ta šola neprimerna za masovne prireditve, ker da ni preveč trdna, da nujno potrebuje popravila itd. Devinčani pa

smo sedaj prav zadovoljni, da je šola vendarle trdna, kot sami vemo, saj bi drugače občinska uprava ne dala dovoljenja slovenski koloniji, da se za mesec dni naseli v njej. Tudi otroci so zelo zadovoljni z njo, posebno pa jih navdušuje veliko dvorišče pred in za šolo, podobno kot občinsko upravo, ki je v zadnjem proračunu odobrila vsoto za postavitev prepotrebne kulturne doma v Nabrežini, in za popravilo Bridarjeve hiše v Devinu, ki naj bi po njenih namenih postala vredni nadomestek stare, »prhljive« osnovne šole.

V Devinu so torej s primernimi kulturnimi prostori težave. V šoli, kot so nam povedali, je nemogoče prirediti kakršnokoli prireditev, dvoranica, kjer imata pevska zborova vaje, je premajhna in njen pod prav tako ne preveč zanesljiv. Zato sta se zbora odločila, da letošnji zadnji koncert organizirata v Mavhinjah v gostilni Urdih. Njen gospodar g. Urdih je zelo rad dal na razpolago dvorano, kjer je bil v petek zvečer koncert.

Proti pričakovanju se je nabralo zelo veliko publike. Prisotnim je spregovorila Alenka Legiša, ki je v svojem govoru krat-

ko predstavila letošnje delovanje zborov, težave, ki so jih morali reševati, ter uspehe, ki so jih dosegli med letom. Svoj pozdravni govor je zaključila s pozivom vsem tistim, ki jih petje zanima, da se pridružijo zboroma.

Kot prve so zapele dekleta Dekliškega zbora Devin. Pod vodstvom Hermana Antoniča so zapele šest pesmi. Med zapetimi deli je gotovo dosegla največji uspeh Vrabčeva »Bilečanka«, s katero so devinska dekleta zaključila svoj del koncerta. Fantje izpod Grmade so pod vodstvom Iva Kralja zapeli sedem pesmi, med njimi Venturinijevo »Zvezde žarijo pokojno in »Scherzo« Vasilija Mirka. Od publike sta se pevska zborova poslovila v mešanem sestoju, kot so se že nekajkrat odločili, recimo v Jamljah ali v Milanu. V Mavhinjah so zapeli Foersterjevo »Planinsko« in kot zadnjo Premrlovo »Zdravico«, ki je gotovo primerno zaključila večer.

Po tem resnem delu večera je bila na vrsti zabava, na katero so bili povabljeni vsi prisotni. Ob kozarcu domačega mavhinskega vina sta zakraljevala harmonika Hermana Antoniča in petje prisotnih. Tudi tako veselo vzdušje je potrebno, in kar je res, je res, v družbi pevcev in godcev, kot so bili v Mavhinjah, se človek vedno dobro počuti.

M.T.

»Lista« se krčevito oklepa oblasti

Kot je bilo predvidevati, je tržaški občinski svet z večino glasov zavrnil osnutek proračuna za tekoče leto, ki ga je bil predložil manjšinski občinski odbor Liste za Trst. Glede na izid glasovanja bi bilo pričakovati, da bi župan in njegov odbor odstopila, saj je jasno, da sta prejela nezaupnico. Toda župan Cecovini nikakor ni

ttega mnenja in vztraja pri svojem znanem stališču, da bo osnutek proračuna ponovno predložil v odobritev občinskega sveta na začetku letošnjega septembra. Pri tem je zanimivo, da župan in njegov odbor zani-kata veljavnost odredbi pokrajinskega nadzornega odbora, po kateri bi občinski svet moral odobriti proračun do 13. julija. Če se to ne bo zgodilo do tega roka — prvi nadzorni odbor — bo slednji v skladu z zakonskimi predpisi imenoval posebnega komisarja, ki bo namesto občinskega sveta odbril proračun. Jasno pa je, da bi se v tem primeru mogel začeti postopek za poseg prefektore, saj obstajajo dokazi, da občinski svet ne more izpolnjevati svojih dolžnosti, zaradi česar ga je treba razpustiti, imenovati komisarja ter v doglednem času razpisati nove občinske volitve.

Lista za Trst se prav gotovo vsega tega dobro zaveda, a kljub vsemu nikakor neče izpustiti iz rok občinske uprave. Očitno računata, da je čas njen zaveznik in da se ji bo morda le posrečilo dobiti na svojo stran kako skupino ali kake posameznike, kar bi ji omogočilo ohraniti oblast.

Zelo podoben je tudi položaj v okviru tržaške pokrajinske uprave. Pokrajinski odbor, ki ga sestavljajo pripadniki Liste za Trst, ima sicer za odobritev proračuna nekaj več časa kot tržaški občinski odbor, vendar vse kaže, da se Lista za Trst namerava krčevito oklepati oblasti, se pravi, da njen odbor ne bo odstopil, četudi bi bil proračun v pokrajinskem svetu zavržen.

V političnem pogledu je ravnanje Liste naravnost izzivalno, čemur pa se ni preveč čuditi, saj ima Lista opravka s političnimi nasprotniki, ki so do zdaj pokazali premalo enotnosti in odločnosti, da bi mogli predstavljati za Listo resno nevarnost.

Po odobritvi proračuna je občinski odbor v Nabrežini odstopil

Devinsko-nabrežinski občinski svet je v petek, 3. t.m., z večino glasov odobril letošnji proračun. Za osnutek proračuna, ki ga je bil predložil občinski odbor, so glasovali svetovalci KPI, Slovenske skupnosti in PSI. Demokristjani, Lista za Devin - Nabrežino ter misovec so bili proti. Za potek zadnje seje občinskega sveta je vladalo veliko zanimanje in tudi pričakovanje, saj je bilo jasno, da bi morebitna zavrnitev proračuna omogočila začetek postopka za imenovanje komisarja in nato za razpis predčasnih upravnih volitev.

Za odobritev proračuna je bilo ponovno odločilno ravnanje skupine svetovalcev Slovenske skupnosti. Ta stranka je v tej občini dejansko v opoziciji že celih šest let, a je do zdaj vedno pokazala velik čut za odgovornost in vsa leta glasovala za proračun, s čimer je omogočila manjšinskemu odboru KPI - PSI takorekoč redno upravljanje občine.

V primerjavi s prejšnjimi leti pa se je stanje tokrat korenito spremenilo, kajti ob-

činski odbor KPI - PSI je v skladu s sprejetimi obveznostmi odstopil, kakor hitro je bil odobren proračun. Zahtevo po odstopu je postavila Slovenska skupnost, ki je mnenja, da se na ta način KPI, SSK in PSI lahko na enakopravni ravni pogovarjajo o izvolitvi zares nove občinske uprave. V ta namen so te tri stranke že dosegle sporazum o programu nove uprave, nekatere postavke tega programa pa že vsebuje pravkar odobreni proračun.

Tajništvo sekcije SSK za občino Devin - Nabrežina je po seji občinskega sveta objavilo poročilo, v katerem je med drugim rečeno, da SSK »pričakuje, da bo v kratkem prišlo do nadaljnjih srečanj, da se preverijo in uskladijo stališča vseh treh strank v zvezi z bodočim upravljanjem občine. Slovenska skupnost je mnenja, da mora do tega priti čimprej v okviru že nakananih in skupno sprejetih možnih rešitev brez načelnih zahtev in brez postavljanja zastarelih predlogov, ki so bili za Slovensko skupnost nesprijemljivi že pred letom dni«.

Uspešen enajsti števerjanski festival

Tudi letošnja glasbena prireditev v Števerjanu je doživela velik uspeh, morada večji kot vsa prejšnja leta, tako po številu nastopajočih kot po odmevnosti, ki ga števerjanski festival ima v našem zamejskem prostoru, na drugi strani meje in tudi v furlanskih krajih, kot je pokazala udeležba preteklo soboto in nedeljo. Poleg teh zunanjih podatkov je števerjanski festival domače glasbe dokazal, da je ena izmed najbolj priljubljenih manifestacij pri nas in za slovensko narodno skupnost potrebna, saj bomo Slovenci tudi s podobnimi prireditvami ohranili in utrdili v zamejstvu našo besedo, našo pesem in izprijali svojo trdno voljo, da ostanemo Slovenci in da tudi pred pripadniki drugih narodnosti utrdimo svojo identiteto.

Na letošnjem festivalu je nastopilo 22 ansamblov, od katerih so trije bili iz naše dežele: Igo Radovič iz Nabrežine, Zamejski instrumentalni ansambel iz Števerjana in Trio Alex iz Beneške Slovenije; vsi ostali ansambli so bili iz Slovenije. V soboto so nastopile vse skupine, od teh je oce-

Lojzeta Hledeta in nagrada kot najboljši zamejski ansambel. Fantje iz vseh vetrov iz Novega mesta so prejeli prvo nagrado za najboljšo vokalno izvedbo, medtem ko je prva nagrada za najboljšo izvedbo šla ansamblu Vita Muzeniča iz Ljubljane.

Na števerjanskem festivalu je že tradicija, da tudi občinstvo podeli nagrado; letos je to prejel med splošnim odobravanjem ansambel Francija Zemeta iz Vojnika pri Kamniku. Ocenjevalna komisija besedil je med vsemi prijavljenimi izbrala pesem »Pod tujo streho« Ivana Malavašiča, ki so jo izvedli Saleški fantje iz

Velenja; ostali nastopajoči so v nedeljo popoldne prejeli pokale, ki so jih darovale razne ustanove in podjetja. Poleg nekaterih skupin, ki že več let nastopajo na festivalu, je bil priljubljeni gost tudi napovedovalec Marjan Šneberger iz Ptuja, ki je odlično opravil svojo nalogo. Tržaška radijska postaja je prenašala celotno prireditev, snemala pa je tudi ljubljanska televizija in lokalna radijska postaja. Uspeh števerjanskega festivala je bil potrjen v celoti. Novost je letos v tem, da je poleg števerjanske občine prevzela pokroviteljstvo tudi pokrajinska uprava. Za prijetni glasbeni užitek in lepo vzdušje gre torej zahvala društvu »F.B. Sedej« in ansamblu Lojzeta Hledeta, ki sta odlično organizirala letošnji festival.

Nujni posegi v osnovni šoli v ulici Vittorio Veneto v Gorici

Pred dnevi so učitelji in starši naslovili na goriškega župana pismo, v katerem zahtevajo, da občinska uprava nujno uredi nekatera vprašanja v osnovni šoli v ul. Vittorio Veneto. Takole pišejo v protestnem pismu, dne 20. junija:

»Učitelji in starši, člani medrazrednega sveta osnovne šole s slovenskim učnim jezikom, ki je začasno nastanjena v prostorih zavoda »O. Lenassi« v ul. V. Veneto št. 7 v Gorici, so se zbrali na seji dne 20. junija 1981 in skupno ugotovili naslednje:

1. Prostori v 2. nadstropju, v katerih je nastanjena naša osnovna šola, so higijensko neprimerni in zahtevajo nujno prenovitev: stene niso bile prepleskane že več kot 10 let.

2. Oba prostora v pritličju, ki služita kot učilnici, ne odgovarjata niti najosnovnejšim higijenskim predpisom: vlaga, tema, mraz.

3. Sanitarije v pritličju so na uporabo bodisi učencem spodnjih razredov, bodisi gojencem in osebju zavoda »O. Lenassi«, bodisi tujim osebam, ki pogostokrat uporabljajo prostore omenjenega zavoda za konference in seje.

Člani medrazrednega sveta so že večkrat (med drugim tudi dne 8.11.1980) stopili v stik s pristojnimi oblastmi na občini, t.j. s higijenskim in šolskim uradom. Na tem srečanju je svet obrazložil zgoraj navedene probleme. Ker pa je vse ostalo

zgolj pri neizpolnjenih obljubah in praznih besedah, ponovno protestiramo in zahtevamo naslednje:

1. Iz pedagoških in praktičnih razlogov naj občina dodeli naši šoli dve učilnici v istem nadstropju, kjer so ostali učni prostori.

2. Ker zavzema naša šola veliko šolskih prostorov, zahtevamo, da se nam dodeli še ena snažilka.

Šolo obiskuje 89 učencev. Pri tolikšnem številu otrok pridejo vse zgoraj omenjene težave še bolj do izraza. Če ne bodo pristojne oblasti poskrbele za rešitev zgoraj nakazanih problemov, ne bodo učenci in učitelji mogli v prihodnjem šolskem letu pričeti z rednim poukom.

Medrazredni svet naše šole zahteva potrebne ukrepe že v tem mesecu.

—o—

OBČINSKA SEJA V DOBERDOBU

V ponedeljek, 3. junija, je bila v Doberdodu občinska seja, na kateri so obravnavali nekaj važnejših vprašanj. Med prvimi je treba omeniti, da bo občinska uprava vrnila dijakom dve tretjini potnin za prevoz v obvezno šolo. V zvezi z javnimi deli je bilo sklenjeno, da se izdelata načrt za razširitev občinske stavbe, dograditev prostorov za srednjo šolo nad sedanjo knjižnico in ureditev nekaterih križišč in cestnih odsekov. V kraju Pod hribom je občinska uprava zaprla odlagališče smeti, ki je postalo nevarno za razširjanje nalezljivih bolezni; odslej bodo smeti vozili v upepeljevalnik v Gorico, staro odlagališče pa bo namenjeno samo za gradbeni material. Sklenjeno je bilo tudi, da bo avgusta ali septembra v Doberdodu občinski praznik, na katerem bodo med drugim dali priznanja bivšima županoma in bivšim svetovalcem.

Poravnajte naročnino!

OBVESTILO

Sindikata slovenske šole — tajništvo Gorica — sporoča, da je tudi letos Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo Socialistične republike Slovenije pripravil Seminar slovenskega jezika in kulture za učitelje in profesorje slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem.

Seminar bo od 24. do 28. avgusta t.l. v Tolminu. Za goriške šolnike je dodeljenih 10 mest.

Kdor se namerava udeležiti seminarja, naj pravočasno odda prošnjo Odboru Sindikata (Ul. V. Veneto 74, Gorica).

Prošnje naj zainteresirani predložijo najkasneje do 18.7.1981. Podrobnejše informacije bodo udeleženci dobili naknadno.

Izvršni odbor

njevalna komisija za glasbo izbrala enajst, ki so se v nedeljo popoldne »pomerile« v finalnem tekmovanju.

Posebno uveljavitev je doživel ansambel Igo Radovič, ki je prejel prvo nagrado za najboljšo melodijo, ki ima naslov »Kaj šumite bori«; podeljena jim je bila poleg denarne nagrade tudi trofeja ansambla

Naravni park na Plešivem

Deželna uprava je uredila že nekaj naravnih parkov v raznih krajih naše dežele. Zadnji med temi je park na Plešivem, ki so ga odprli pretekli petek in s tem tudi v goriški pokrajini izbrali prostor, kjer si lahko najdeš nekoliko počitka, svežine in uživaš lepote narave. Park na Plešivem se razprostira na 33 hektarih gozda, skozi katerega je speljanih pet kilometrov poti in stez, uredili so tudi otroško igrišče z gugalnicami in podobnimi napravami, postavili so klopi in mize na betonskih ploščadih, ki jih je precej, saj je ta hrib

služil še pred nedavnim za vojaške potrebe. Številne občane s Plešivega, iz Krmina in goste je pozdravil Pasquale De Simone, direktor ustanove za gozdarstvo, za njim pa deželni odbornik Tripani, ki je govoril o pomenu tega naravnega parka in izrazil željo, da bi tudi v tem parku, ki je med slovensko in furlansko narodno skupnostjo, vladal prijateljski duh za čimvečje povezovanje med tukajšnjimi ljudmi. Park, ki ga je uredila dežela in za to porabila sto milijonov lir, bo prevzela občinska uprava iz Krmina.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Program letošnjih študijskih dni DRAGA 81

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je razposlalo program s povabilom na letošnjo Drago — na tradicionalne študijske dni Draga.

Študijski dnevi se bodo začeli v petek, 4. septembra ob 17. uri s predstavitvijo sodelujočih, t.j. predavateljev na letošnji Dragi. Predstavljeni bodo občinstvu in seveda časnikarjem. Ob 18. uri pa bo ista tema že prvo predavanje, ki bo imelo naslov »Med domovino in zdomstvom«. Na programu piše: »Letošnja Draga uvaja novost petkovega predavanja, ki naj takoj vzpostavi atmosfero naših študijskih dni. Predavatelj — to bo njegov prvi nastop v Dragi — bo spregovoril o ideološki in narodnostni problematiki slovenske emigracije, predvojne in povojne, posebno iz zornega kota mlajše generacije. Po predavanju bo zakuska in družabnost«.

Organizatorji so tudi letos ohranili sistem, da obdržijo imena predavateljev tajna do zadnjega, to je do trenutka predstavitve v Društvu slovenskih izobražencev. Zato ni znano, kdo bo prvi predavatelj.

V soboto, 5. septembra, popoldne ob 16.30 bo slovesni začetek predavanj v parku Finžgarjevega doma na Opčinah. Sledilo bo predavanje z naslovom »Pod današnjimi miselnimi zvezdami«. O tem pravi program: »Pod kakšnimi idejnimi konstelacijami se je znašel moderni — in z njim seveda slovenski človek — med dvema razvodjema imanence in transcendence, teizma in antiteizma, smisla in absurda, Boga in Niča? O tej problematiki bo spregovoril predavatelj, ki bo prvič počastil Drago s svojim kulturnim formatom. Po predavanju diskusija in družabnost«.

V nedeljo 6. septembra dopoldne ob devetih bo imel službo božjo eden izmed slovenskih škofov na prostem v parku. Imel bo tudi duhovni nagovor, to je kratko pridigo. Ob desetih bo na vrsti predavanje: »100 let Slovencev ob zahodni narodni meji«. Skrajni slovenski zahod v zadnjem stoletju; v svoji narodno-kulturni, socialni in verski problematiki, v svojem soutripanju s slovenskim osredjem. Predavatelj bo prvič nastopil na tribuni Drage — je rečeno v programu.

Ob 16. uri pa bo predavanje, ki bo imelo naslov »Problem razvoja, narodna zavest, pluralizem«. V programu je rečeno o tem: »Ali je narodna zavest pritlikava ali forma bivanja, ali je razvoj nekega prostora brez narodne zavesti obdajljiv, o enodimenzionalnosti in večdimenzionalnosti te zavesti, o potrebnosti pluralizma — o tej problematiki, ki je bila za Drago zmeraj prvenstvena in ki so jo zadnji dogodki dramatično reaktualizirali, bo spregovoril predavatelj, ki bo prav tako kot vsi ostali prvič počastil Drago s svojim imenom. Po predavanju diskusija, sklep, večerja, družabnost. Naglasiti je treba, da je zmeraj mišljen poletni čas, ki velja v Italiji«.

Program letošnje Drage prinaša kot njen motto stavek iz članka Franca Rode-

ta »Resnično krščanstvo pri nas danes in jutri«. Stavek se glasi: »Kristjani se moramo boriti za svobodno pluralistično družbo in proti totalitarni nevarnosti, ki teži k privilegiranju določene ideologije«. V uvodniku programa, ki ima naslov »Uglašena iskanja«, pa je rečeno med drugim: »Ko napovedujemo 16. Drago in se oziramo za petnajstimi, ki so za nami, se nam vsiljuje vprašanje, ali sta naša ožja in širša skupnost kaj pridobili, imeli kakšno korist od naših študijskih srečanj, ki so že zdavnaj prerasla tržaško stvarnost in je njih glas v različnih intonacijah odmeval tudi daleč od naše vsakdanjosti. Kakšno korist? Ali se to da izmeriti v številkah?... Če nam bo dano delati svobodno in samostojno, bomo še vabili Slovence od vsepovsod, da bi svobodno izpričali svoje misli, dognanja, izkustva in vizije, posre-

dovali podatke in se tudi kritično poglobljali v najresnejše pojave in probleme sedanje slovenske družbe ne glede na ozemeljsko in socialno-politično okolje, v katero je postavljena. V času, ko zahajajo ideologije, ali se vzdržujejo samo še s pomočjo režimov, si Draga lasti pravico, da daje naši javnosti na razpolago priložnost za množično razmišljanje o vprašanjih, ki so temeljnega pomena za obstoj naroda. Poglobljanje v te probleme hoče biti odgovor na malodušje in obup, ki preveva vse širše množice, pa tudi odgovor spotikanju dobromislečih, ki očitajo Dragi, da se po nepotrebnem loteva prepovedanih tem. Največja korist in vrlina Drage je prav v tem, da drži prižgano iskro vere in ljubezni do problemov slovenstva, vera in ljubezen pa sta elementa, ki se ju ne da kvantificirati tudi zato, ker ostaja njuna odmevnost dostikrat zakrita. V nas pa ostaja zavest, da opravljamo dolžnost, ki nam jo narekuje čas in prostor, v katerem delujemo. Letos se Draga predstavlja z novo pobudo: kot je razvidno iz programa, se bodo naši študijski dnevi spoprijeli s slovensko problematiko že prvi dan, takoj po predstavitvi. Draga bo tako obogatena in reprezentativnejša tako po temah kot po udeležencih«.

Nova številka revije Most

Izšla je nova dvonjaka številka revije »Most«. Gre za 59. 60. številko. Revija ima skoro obseg knjige, saj šteje 180 strani, od katerih pa odpade seveda polovica na račun italijanskih prevodov vseh prispevkov. Tudi ta številka je namreč dosledno dvojezična.

Na uvodnem mestu je objavljen esej »Zgodovina neke izselitve — Premišljevanja in spomini«, ki ga je prispeval Gino Brazzoduro, znan že iz nekaj prejšnjih števil. V tem svojem eseju govori o povojnem izseljevanju Italijanov iz Istre. Avtor skuša prikazati tedanje dogajanje stvarno in kolikor mogoče objektivno. Med drugim pravi: »Tisti dogodki prizadenejo še danes s svojo tragičnostjo: če jim sledimo iz perspektive, ki jo daje današnja časovna oddaljenost, imamo občutek, da je bilo vse vnaprej določeno, da je bilo usojeno, da se izvrši prav vsako dejanje te človeške drame, ki je prizadela ogromne mase na obeh straneh. Danes lahko le poskušamo z obojestranskim poštenjem razumeti, zakaj se je to moralo zgoditi, razumeti pretrpljenje krivice, žalovanja, trpljenja, žalitve. In moramo se naučiti, da vsako nasilje porodi nasilje, da se vsako nasilstvo obrne proti nasilnikom. Da je zmeraj res, da kdor seje veter, požanje vihar. Ko ponovno prebiramo te strani, smo v trenutku potopljeni v ozračje, v miselnost, ki se nam danes zdi neverjetna, in to vsled skrajnostne trdote in brutalnosti položajev, brez nians in členitev...« V nadaljevanju pa ugotavlja, da je »čas... minil in veliko reči se je spremenilo. Predvsem se je, če že ni izginila, pa vsaj omilila ali popustila logika dihotomije, frontnega spopada. Nekdaj je bil ves svet strelni jarek in tudi vsaka zavest. To niso bili časi »okroglih miz« in »tiskovnih konferenc«... Monolitizem — oziroma, če naj bomo poštenjeji — monolitizmi so dokončali svojo temno epopejo...« Brazzoduro zaključuje svoj esej z naslednjimi mislijo: »... danes imamo vsi laično in krščansko dolžnost, da zapremo najprej v nas same — če tega že nismo storili — tisto stran; da skrijemo tiste rane,

da opustimo zamere, ki pačijo duše in zavesti. Samo zato, da bi razumeli, ponovno preberimo te boleče strani naše zgodovine; da premišljujemo in razglabljammo ne le o teh dogodkih, ampak tudi o vzrokih — bližnjih in oddaljenih — ki so jih povzročili. To je naša velika odgovornost pred nami samimi in pred ostalim svetom. Najti zopet razloge življenja in miru. Utemeljiti jutrišnje upanje. Pokazati odgovorno pot novim generacijam, preko naših preživelih čustev in napak«.

Temu zanimivemu eseju sledi nadaljevanje dolge novele Marjana Rožanca »Hudodelci«, ki nas ponovno razočara, tako vsebinsko kot stilistično in estetično. Avtor očitno želi podati določeno vzdušje in razmere v Jugoslaviji v letih po zadnji vojni, v času takoimenovanega spopada s kominformizmom, vendar dela to na način, ki odbija bravca, namreč v skrajno naturalističnem, brutalnem jeziku in slogu. Revija objavlja nato nekaj pesmi Vladimira Truhlarja, pri čemer navaja, da je bil češkega rodu, kar — kot se zdi — vsaj za materino stran ne velja. Objavljen je tudi govor pesnika Biagia Marina »Ob petdesetletnici smrti Antonia Smareglia«. Sledita še dva Brazzodurova esaja. V enem recenzira Cergolyjev roman o Trstu pod Francem Jožefom, v drugem pa zadnji Tomizzev roman »Priateljstvo«. Revija prinaša nadalje govor Aleša Lokarja »Ocena o Listi«, namreč po dveletnem upravljanju tržaške občine, in govor avstralskega senatorja M. E. Lajovica, po rodu Slovenca, pod naslovom »Avstralski senator o Sloveniji«. V tem govoru prihajajo do izraza misli človeka, ki je očitno pripadal pred vojno takoimenovanim liberalcem. V govoru se zavzema za priznanje samostojne slovenske narodne zavesti in narodnosti, v splošnem pa je govor nekoliko nejasen. Recenzent s psevdonimom Illyricus piše o Foelkelovi knjigi o tržaški Rižarni. Zanimiv je dopis, ki ga prinaša revija na koncu o vprašanju, kdo je kriv, da ne pride do odkritega dialoga med Slovenci in Italijani v Trstu.

Izšla je 7.-8. številka mesečnika Jezik in slovstvo

Kmalu po 6. številki Jezika in slovstva je izšla nova, zadnja letošnja številka, ki je seveda dvojna, to je 7. in 8. Posvečena je stoletnici smrti Josipa Jurčiča in 150-letnici rojstva Frana Levstika, torej dvema izmed utemeljiteljev slovenskega pripovedništva in slovenske kritike. Eseje o tem so prispevali Anton Slodnjak, Stefan Barbarič, France Bernik, Matjaž Kmecl, Gregor Kocijan, Janko Moder, Martina Orožen, Jože Pogačnik in Dimitrij Rupel. Takoj pa moramo žal reči, da nas nekateri teh esejev razočarajo, ker so napisani nekako suhoparno, skoro anatomsko hladno in odmaknjeno, brez prave povezanosti s splošnim stanjem slovenske literature in kulturne zavesti in stanja slovenskega naroda v tistem obdobju, to je v tretji četrtini preteklega stoletja. Večina avtorjev sodi zlasti Jurčičevo pisateljsko delo preveč z današnjega stališča in ga meri z današnjimi estetskimi in idejnimi merili, zgolj z literarno-kritičnega, ne pa z razvojnega stališča in predvsem ne s stališča ljubezni. Prestrogih sodb pa je bil deležen Jurčič že od vsega začetka.

Anton Slodnjak poroča v svojem uvodnem eseju, kako je že Levstik strogo ocenil ta Jurčičev roman, ki pa je ostal po splošnem mišljenju, čeprav ga le malokdo upra izraziti v besedah, najzanimivejši in najočarljivejši slovenski roman, pa naj je še tako v nasprotju z modernim pojmovanjem človeške psihologije in družbenih razlik. »Desetega brata« ne manjka v nobenem pregledu najzanimivejših in najbolj branih slovenskih romanov. »Kaj je hotel Levstik?« sprašuje Anton Slodnjak. »Mislimo, da nič drugega kakor — obsodbo Lovrovega dejanja in nehanja. Se pravi, vsaj ljubezenske zgodbe, če že ne romana v celoti, ki bi bil mogel biti bralcu, zlasti mlademu, škodljiv. Jurčič mu je po Levstikovem mnenju dal preveliko vlogo v romanu.«

Stefan Barbarič se spušča v nekoliko nesmiselno primerjavo med Jurčičem in Turgenjevom, medtem ko je naslovil France Bernik svoj esej »Levstik in Levčevi pogledi na literaturo«. Dejansko je to samo izrez iz večjega spisa. Matjaž Kmecl pa obravnava temo »O Levstikovi logiki«; v eseju, ki je tudi samo odlomek, prikazuje Levstikovo ideologijo jezikovnega panslavizma, kateremu naj bi bil žrtvovan slovenski jezik in tudi slovenski narod kot etnična in kulturno-zgodovinska individualnost, čeprav se Levstik sam očitno nikoli ni prikopal do tega, da bi se bil zavedel, do kakšnih posledic vodijo njegove ideje o oblikovanju skupnega »slovenskega« jezika.

Gregor Kocijan piše o »Jurčičevem delu in literarnokritičnih odmevih«. Janko Moder pa objavlja esej »Nekaj misli o Jurčičevi poti v svet«. Govori o prevodih Jurčičevih povesti, zlasti o Kolednikovem prevodu »Jurija Kozjaka«. Martina Orožen se ukvarja z jezikovnimi značilnostmi Jurčičeve humoreske »Kozlovska sodba v Višnji gori«. Jože Pogačnik je napisal esej z naslovom »Jurčičevemu Sosedovemu sinu na rob«. Dimitrij Rupel v jezikovno nekoliko šibkem, delno preveč pod vplivom srbskega jezika napisanem eseju razpravlja o »družbenih razmerah in razmerjih v Jurčičevem romanu Doktor Zober«, močno teoretično in ideološko pobarvano.

Kdo je ali ni slovenski pisatelj?

V knjigi »Slovenian Heritage I« (Slovenska dediščina), ki jo je izdal Slovenski Ameriški inštitut (Slovenian Research Center of America — prof. Edi Gobec, 29227 Eddy Road Willoughby Hills, Ohio 44092, U.S.A.) — o čemer je Novi list že poročal — je predstavljenih tudi nekaj književnikov slovenskega rodu in duha, ki pa niso pisali v slovenščini, temveč v drugih jezikih.

V prvi vrsti bi v tej zvezi omenili Almo Karlin iz Celja (1889 - 1950). Po študiju osmih jezikov v Londonu (1914) je postala prava svetovna popotnica in pustolovka. Potovala je in pisala, največ v nemščini in angleščini, objavila številne knjige, pisala svoje popotne dogodivščine v številne liste in postala mednarodno znana pisateljica. V slovenskem svetu pa je skoraj docela neznan.

Podoben je tudi s številnimi drugimi pisci in pisatelji slovenskega rodu, ki se oz. so se izrecno priznavali za Slovence in priznavali tudi slovensko vzgojo, domačnost in navade, s katerimi so zrasli. Taka osebnost je npr. znani gorski poet, pisatelj Julius Kugy, čigar mati je bila Slovenka, oče pa že ponemčen; sam Kugy pa je pisal svoja dela v nemščini, toda večinoma o slovenskih gorah; doma pa je bil v kozmopolitskem Trstu.

Podoben primer predstavlja tudi največji koroški pisatelj Perkonig, ki se prav dobro zaveda svojega slovenskega rodu, piše pa v nemščini. In danes sodoben koroški oz. avstrijski pisatelj in dramatik Peter Handke, sin ponemčenih staršev, ki pa vendar priznava svoje slovensko poreklo in se k njemu javno priznava; rojen v Grbinju (Griffen) leta 1942.

Tudi Handke je predstavljen v omenjeni knjigi. V Ameriki sami pa imamo primer Louisa Adamiča, ki piše v angleščini, vendar ga v domovini priznavajo tudi za slovenskega pisatelja. Zakaj se dela v tem primeru izjema?

Očitno je, da za vrednotenje slovenske književnosti ne morejo veljati zgolj jezikovna merila, temveč tudi slovensko duhovno bogastvo, iz katerega so posamezni pisatelji lahko zrasli ter na tej osnovi začeli ustvarjati. Toda potem je treba to merilo upoštevati dosledno in ne le v primeru Louisa Adamiča.

Sicer pa so v pregledih slovenske književnosti še velike vrzeli. Zakaj npr. v takem vseslovenskem pregledu manjka Avgust Pavel, panonski pesnik? Samo zato, ker izhaja z obrobja slo-

venskega prostora? Zakaj manjka npr. tudi Vladimir Bartol, ki je drzno zaoral v sodobno pisarnje z romanom Alamut (1938)? Ne mislimo pri tem kakih študijskih pregledov, temveč tiste, ki jih uporabljajo za višje šole.

Najdemo pa v njih bolj ali manj posrečene pisce, od absurda do avantgarde, ludizma ipd. Človek bi v tem pogledu vendarle pričakoval nekaj več doslednosti!

—o—

20-LETNICA KOROŠKE DIJAŠKE ZVEZE

■ nadaljevanje s 3. strani

umetnih pesmi. Napovedoval je Marko Tavčar.

Prireditve v Globasnici pa je bila tudi priložnost za navezovanje novih prijateljskih stikov in utrjevanje starih poznanstev. V celoti je izlet Mladinske sekcije Slovenske skupnosti prav dobro uspel.

»Cerkev v sedanjem svetu«

Zadnja, 5.-6. številka revije »Cerkev v sedanjem svetu« je posvečena mednarodnemu letu invalidov in prizadetih. Uvodnik je napisal ali priredil, kot skromno pravi on sam, Marijan Šef. V članku je rečeno: »Vsaka oblika paternalistične skrbi človeka duši.

Odkrito moramo priznati, da odnosi med zdravimi in invalidi ali prizadetimi niso lahki. Težko sodelujemo. Za sodelovanje je potrebno, da se ljudje med seboj poznajo. Sočloveka pa ne moremo spoznati, če kaj storimo zanj, ker ostajamo pri tem pri površinskih stikih. V sodelovanju pa odkrivamo drug drugega in priznavamo drug v drugem osebno bogastvo in izkušnje. Mednarodno leto invalidov in prizadetih bo uspelo, če se bomo naučili drug drugemu odkrivati pravico, da je drugačen, in če si bomo prizadevali skupaj uresničiti cilje Združenih narodov, namreč glede prizadetih.«

O tej temi razpravljajo v tej številki »Cerkev v sedanjem svetu« številni avtorji in sicer

France Rozman, Tone Stres, Franc Smole, Marijan Šef, ki je zbral in objavil tudi statistične podatke o mladostnikih, otrokih in odraslih v Sloveniji, ki so prizadeti bodisi duševno bodisi telesno, in Jakob Bijol.

O isti temi najdemo več prispevkov tudi v rubriki »Pričevanja«, med drugim »Pogovor s starši invalidnih otrok«. Tudi v tej rubriki je prispeval največ člankov in anket Marijan Šef, ugledni duhovnik zdravnik iz Ljubljane. V rubriki Pastoralne skušnje in problemi pa so objavljeni članki »Družina - domača Cerkev«, ki ga je napisal Janez Gril, »Radi bi krstili« izpod peresa Jožeta Vidriha in »Cvetje ali riž«, katerega avtor je Miha Žužek. V vseh najdemo marsikatero zanimivo misel in spodbudo k ustvarjalnosti in pestrosti tudi v cerkvenem oziroma verskem življenju in delovanju.

Rafko Valenčič piše o »Okrogli mizi o praznikih«, na koncu pa najdemo še rubrike Tečaji in zborovanja, Knjige in revije

Nova številka »Meddobja«

Nov številka revije »Meddobja«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu, prinaša obsežno študijo prof. Tineta Debeljaka o delu pisatelja Mirka Javornika v zvezi z izidom njegove knjige »Pero in čas II«, katere druga izdaja je izšla nedavno.

Na prvem mestu je objavljen dramski poem Franceta Papeža »Atlantski kresovi«. Ob teh kresovih poje pesnik:

Zato se vračam,
kadar le morem,
v svoj prvi svet —
neprestano potujem.
V najtišjih trenutkih sem tam,
na potih med košenicami,
zavijem v gozd,
ležem med praprot,
kamor sem hodil v poletnih večerih sanjat;
listje trepeče v lahnem vetru,
zemlja je polna korenin
in skrivne moči me vlečejo globlje,
v skalovje,
med debela stoletnih smrek.

Zelo zanimive so tudi pesmi Vladimira Kosa, ki živi kot misijonar na Japonskem. Med drugim objavlja ciklus pesmi pod skupnim naslovom »Od molka do molka«, zasnovan kot ciklus štirih rožnih vencev, ki jih moli srce slovenskega pe-

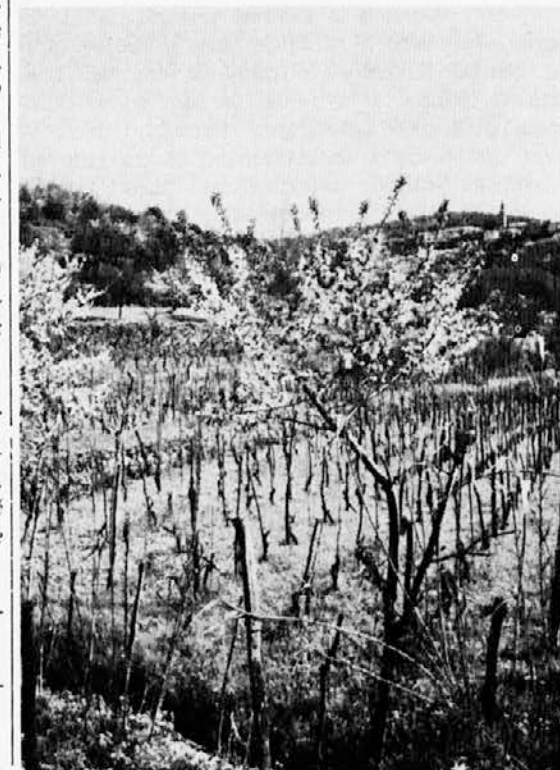
snika za svoj narod in to delno v pesniškem slogu japonske tradicije.

Tudi Milena Merlak je prispevala pod preprostim naslovom »Pesmi« ciklus lepih pesmi, ki imajo naslove »Čisto črni ptiči«, »Nepoboljšljiv sanjač«, »Skrivnost rastline«, »Problem bratovstva« in »Upor rib«. Iz njih diha nekak novi simbolizem.

Pripovedno prozo sta napisala za to številko »Meddobja« Vinko Beličič in Ted Kramolc. Vinko Beličič obnavlja v nočnem premišljevanju dogodke septembrske nedelje. Novela ima naslov »Predpolnočna ura« in je biser novega Beličičevega pripovedništva, pretkanega s poezijo in razmišljanjem, pri tem pa polnega aktualnega dogajanja in ljubezni do ljudi in do kraške narave, po kateri vonja vse njegovo pisanje. Hkrati pa diha iz njega tudi spomini. Beličič je neverjetno zgotovil in hkrati popestril svoj slog ter spada danes med najboljše, kar premoremo Slovenci v pisateljskem pogledu, čeprav pri njem še pogrešamo širok epski zajem, recimo v obliki romana. Ted Kramolc objavlja novelo z naslovom »Vlak v Paternion«, v kateri se mešata preteklost iz prvega povojnega časa in sedanost. Novela je napisana v živahnem, modernem slogu in je prežeta tudi z erotičnim elementom, kar daje nek poseben čar.

Poleg že omejenega Debeljakovega obširnega eseja o Javorniku kot pisatelju prinaša ta številka Meddobja tudi dolg esej Mirka Gogale »Od Medellina do Pueble«, v katerem prikazuje probleme in položaj Cerkve v Južni ali boljše rečeno Latinski Ameriki, in esej beloruskega literarnega zgodovinarja Emila Ciawlowskega »Za črt književnosti v Zahodni Beli Rusiji« z nekaj prevedenimi beloruskimi pesmimi. Oboje je prevedel v slovenščino neutrudni Tine Debeljak.

Revija pa posveča osem strani na finejšem papirju tudi slikarju Francetu Gorsetu in njegovim kipom, soham raznih slovenskih kulturnih ustvarjalcev, ki jih je posatvil na vrtu svojega doma v Svečah na Koroškem. Prva stran prikazuje soho neznanemu slovenskemu koroškemu kulturniku kot simbolu ljudske slovenske kulture na Koroškem in soho svetega škofa Modesta, ki je širil krščanstvo in krščansko kulturo med Slovenci v Karantaniji.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart. Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

— Videš, Jakec, pej smo spet na konji, ke jemamo novo vlado.

— E, dragi moj Mihec, na konji so tisti, ke so postali ministri jn tisti podsekretarji. Ti si pej hvečjemi na uasli.

— Ne stoj bet taku strpèn! Sej ne moremo jet zmiram naprej brez vlade! Aden nas more regirat. Kadu bo rešavau vse tiste probleme? Ses sindakati, ses tisto premično lestvico, sez inflacjo, sez terorizam, sez deficitam ...

— Ja, ja, strašno se pahajo za prit zraven. Kadar se je šlo za prtet tiste podsekretarjate so se skori stepli med sabo. Jn demokristjani jemajo u svoji stranki še tolko podstrank al korente, koker pravejo. Jn vsem tem je blo treba dat u vladi primerno velavo. Taku so, dennic reč. Zaccagninijevci dobili devet sekretarjev, dorotejci sedem, fanfanijevci štiri, andreotijevci tudi štiri, pole Forze nuove štiri jn taku naprej. H tem moreš pole pršet še podtajnike, ke so dobile druge stranke jn taku jemamo vsega vkep, ministrov jn njuh tajnikov, štirijnosemdeset. Tolko je te vlade,

de kadar bojo vsi u parlamenti, ne bojo nanka jemeli ki sedet v tisteh vrstah, ke so rezervirane za vlado. Bojo mogli zraven stat.

— Ma kolko je teh ledi, ke delajo za narod?

— E, dragi moj, če prštejemo zraven še poslance jn senatorje jeh bo skori taužent. Premisli, za prgliho, de be naš Kulturni dom dvakrat napuhneli.

— Ma tu je pej res lepu, de se taku pahajo za delat za narod!

— O, pr nas je lebezen do naroda al, koker rečejo u Trsti — do manjadore — strašno velika.

— Ma ti, Jakec, ke vse znaš, kaku je pej s plačami? Zatu ke ministre jn tiste podtajnike zbiražo samo med poslanci jn senatorji. Jn če je aden poslanec jn pole postane minister, kej pole dobivajo dvej plači? Al je plača ku poslanec všteta u plačo od ministra? Kaku je tu?

— Tu je, dragi moj Mihec, državna tajnost. Od tega se ne govori jn se ne piše. Top sekret. Ti moreš, koker u teatri, samo sedet jn ploskat.

— Ja, ja, zastopem. Uani so veliki gospudje jn ne be blo nanka lepu, če be jem gledali u garžet. Ma pej tisti ministri, ke rečejo, de so brez portafolja; kej tisti ne dobijo neč plače?

— Mihec, ne se bat! Tudi uani dobijo svoj part.

— Ma meni se vselih dobro zdi, de jemamo vlado. Zatu ke kadar ni vlade, se vse ustave. Taku bo pej morbet le pršla naprej tista reč sez globalno zaščito naše majnšine. Zatu ke predlogov za globalno zaščito ...

— Mihec, če češ ostar moj prijatu, ne stoj mi začent sez to zaščito!

— Pej zakej, de ne? Vidi, ke ta globalna zaščita ...

— Sm reku de ne, jn bašta!